

מערך שיעור היכרות עם תקציב

תכנית 'להבין את הכסף' נועדה להקנות מיומנויות התנהלות פיננסית לבני-נוער בחטיבה העליונה. מיומנויות אלו נדרשות מהאדם הבוגר במאה ה-21, והן עומדות בבסיס החלטות רבות שלנו בחיי היומיום. במסגרת התכנית התלמידים לומדים כ-15 שיעורים למשך חצי שנה בנושא חינוך פיננסי, כאשר אחד הנושאים המשמעותיים בתכנית הינו ניהול תקציב. ברשת אורט פותחה אפליקציה שמטרתה ליישם את התהליך של ניהול תקציב כפי שהוא נלמד בכיתה. שיעור זה הינו שיעור מומלץ להיכרות עם האפליקציה.

קהל יעד: תלמידי כיתות י'

משך הפעילות: 90 דקות (או שני שיעורים)

מטרות:

1. הקניית מושגים בסיסיים בניהול תקציב: הכנסות, הוצאות, חיסכון
2. היכרות עם ממשק האפליקציה
3. ניתוח תקציב שנוהל באפליקציה

עזרים:

1. מחשב (רצוי מאוד: חיבור לרשת)
2. מקרן ורמקולים
3. מצגת
4. דפי משחק התקציב
5. משחק 'דמו' לאפליקציה
6. סמארטפונים

ידע מוקדם: לא נדרש. על המורה לבדוק האם התלמידים עברו את 'משחק התקציב' במהלך כיתה ט', ואם כן לשנות את מערך השיעור בהתאם.

הפעילויות במפגש:

פעילות	נושאים/מושגים	משך
פתיחה	הקשר בין חלומות ויעדים לבין משמעותם הפיננסית	10 דקות
משחק התקציב	ניהול תקציב, הכנסות/הוצאות, חיסכון, ריבית	35 דקות
אפליקציה	לימוד האפליקציה, ניתוח תקציב	35 דקות
סיכום		10 דקות

פתיחה- בין חלום ליעד פיננסי (10 דקות):

מתחילים בדיון עם התלמידים על יעדים פיננסיים. מומלץ לעסוק בשאלה: איזה דבר גדול אתם חולמים לעשות או לקנות כשתהיו גדולים? כיצד מגשימים את החלום? כיצד הופכים חלום ליעד?

דיון זה מהווה הקדמה להבנת המושג של תקציב, אותו התלמידים ירכשו מתוך המשחק הבא. מומלץ לקחת את אחת הדוגמאות ולפרוט אותה ליעדי דרך תוך בחינת המשמעות הפיננסית של כל יעד.

משחק התקציב (35 דקות):

מטרתה של פעילות זו היא הדגשת החשיבות של רישום מסודר של הוצאות ושל הכנסות ומעקב שיטתי.

חלק מהתלמידים עברו פעילות זו בכיתה ט', ובמצב כזה מומלץ להזכיר להם מה היה בשנה הקודמת ולקיים דיון מסביב לכך. ניתן גם לבצע בשנית את המשחק, ולשאול את התלמידים האם לדעתם יצליחו להשתפר בשנה הנוכחית. מומלץ לברר לפני השיעור האם התלמידים מכירים את המשחק, ולהתאים אותו בהתאם ע"י שינוי המצגת או החלפת החלק הזה בשיעור.

התלמידים יתחלקו לזוגות ובסדרה של כמה סבבים (כל סבב מדמה חודש אחד) התלמידים יקבלו נתונים על הכנסות קבועות ומשתנות (דמי כיס, עבודה, מתנות ועוד), בנוסף לנתונים על הוצאות חובה (תשלום דו"ח, מתנות לחברים) ורשות. בסיום חמשת הסבבים, יהיה עליהם לדווח מה הם רכשו וכמה כסף נותר להם.

אלה הם חוקי המשחק המוצגים לתלמידים:

1. חובה לרשום כל הכנסה/הוצאה
 2. ההכנסות (חלקן צפויות וחלקן משתנות) מגיעות בתחילת החודש
 3. מותר להחליט גם על הימנעות מרכישה
 4. מותר לרכוש יותר מפריט אחד כל חודש
 5. קניית מתנות יום הולדת לחברים היא חובה
 6. מידי חודש אפשר (לא חובה) לתת תרומה באיזה סכום שרוצים
- אמנם אין "תשובה לא נכונה" במשחק, יחד עם זאת לאור הדיווחים שלהם כדאי לשקף לתלמידים את המסרים הבאים, באופן שיובהר בגוף השיעור:
- הרישום המסודר מאפשר להם לעקוב אחר מצבם הפיננסי
 - מותר לרכוש מוצרים / שירותים שונים, ובתנאי שיש ברשותם מספיק כסף
 - צריך להיערך לחודשים בהם ההוצאות יכולות להיות גדולות מההכנסות (בין היתר לאור הוצאות לא צפויות)
 - במאזן הוצאות-הכנסות צריך לשאוף להגדיל את צד ההכנסות של המשוואה ולצמצם את צד ההוצאות לטובת חיסכון.
 - במהלך המשחק חלק מהתלמידים ייכנסו ליתרת חובה. זה מותר במשחק ותהיה לזה התייחסות בניתוח הפעילות לאחר מכן.

[מצגת] סכום התחלתי: 300 שקלים

חודש	הכנסות סוף חודש	הוצאות
ינואר	דמי כיס – 100 עבודה – 200	קולנוע – 50 ספר – 100 בגדים – 150 קבוע: 2 ימי הולדת מתנות ליום הולדת חברים – 10-50 תרומה – חופשי
פברואר	דמי כיס – 100 עבודה – 150 סה"כ מתנות יום הולדת מסבים וסבתות – 300	מסעדת מזון מהיר – 50 בגדים – 150 קבוע: יום הולדת אחד מתנות ליום הולדת חברים – 10-50 תרומה – חופשי
מרץ	דמי כיס (הייתה) הוצאה גדולה לא צפויה (החודש) – 0 עבודה – 50	בגדים – 100 סמארטפון – 1000 דו"ח חובה לתשלום (לא אספתם את גללי הכלב שלכם) – 150 תרומה – חופשי
אפריל	דמי כיס (ההורים) חוזרים בהדרגתיות	מסעדת מזון מהיר – 50 סמארטפון – 1000 תרומה – חופשי

	להיקף ההוצאות	
	הקבוע) – 50 עבודה – 50 מתנה לחג – 50	
מארטפון- 1000 קולנוע- 50 ספר- 100 קבוע: 2 ימי הולדת מתנות ליום הולדת חברים – 10-50 2 ימי הולדת מתנות ליום הולדת חברים – 10-50 תרומה – חופשי קולנוע – 50 ספר – 50 מארטפון – 1000 מסעדת מזון מהיר – 50	דמי כיס – 100 עבודה – 150	מאי

שאלות לדיון בסיכום המשחק

1. האם הם בחובה? (כלומר האם ההוצאות עלו על ההכנסות) – כאן חשוב לציין כי חוב לא נוצר יש מאין וכי כסף שלוונו מאחר חייבים להחזיר.
2. האם הם רכשו את המוצר היקר? ומתי? (סמארטפון)
3. כמה פעמים (אם בכלל) הם יצאו לבילוי של סרט ו/או ארוחה במסעדת מזון מהיר? אם לא, יש לשאול אותם האם זה באמת אורח חייהם
4. כמה כסף הם הקצו לתרומה?
5. האם הם שינו את ההתנהגות שלהם אחרי חודש מרץ (החודש בו ההכנסות ירדו בצורה דרמטית)? כיצד?

אפליקציה 'להבין את הכסף' (35 דקות):

מחלקים את הכיתה לקבוצות שונות, ומבקשים מהם להיכנס ל"דמו" של האפליקציה שנמצא באתר. כל קבוצה מקבלת אחד משלושה סיפורי מקרה של בני נוער המשתמשים באפליקציה. לאחר מכן מקיימים דיון בכיתה על מה שעלה. עבור כל הדמויות התשובות זהות:

1. באיזה חודש הדמות שלכם הוציאה הכי הרבה כסף? חודש יוני
2. האם לפי החודשים האחרונים הדמות שלכם תצליח לחסוך לקראת היעד שהציבה לעצמה מרץ? אם לא, איזה שינויים הייתם ממליצים לה לעשות?
לאורך החופש הגדול הדמויות השונות הוציאו כסף רב על תחביבים אישיים. אורי

יצא הרבה לחופשות בחוף דור, איילה למסיבות חוף ושני לטיולים בצפון. לפי אורח החיים הנוכחי של הדמות, עליהם להתחיל לחסוך בכמה מישורים- פחות קניות בחנויות ובקפוטריה. כמו כן, הם יכולים לשלב עבודה, ולבחון אפשרויות זולות יותר של יציאות (למשל סרט בבית במקום סרט בקולנוע).

3. מתי הדמות שלכם התחילה לעבוד כדי להרוויח כסף? האם לדעתכם היא קיבלה החלטה טובה?

ההחלטה להתחיל לעבוד היא טובה. עם זאת, היה אפשר להתחיל לעבוד בקייטנות ובחלוקת פלאיירים או בייביסיטר גם בשלב מוקדם יותר של החופש. אילו היה מתכן זאת מראש.

4. הדמות שלכם שכחה לעדכן באפליקציה: מתנה מסבא בסך 1500 ₪ על החיסכון. איזו מהתשובות צריך לשנות בהתאם למידע החדש הזה? עדיין הדמות יכולה לייעל את אורח חייה, אך יש לה סיכוי גבוה יותר להגשים את היעד בחודש מרץ.

לאחר שלב זה, שבו סיכמנו במליאה כלים פרקטיים להשגת יעדים, מומלץ לאפשר לכל תלמיד זמן קצר לתכנן לעצמו הגשמת יעד. התלמידים יכולים להוריד את האפליקציה ולהתחיל לתכנן באמצעותה, או לחלופין לכתוב לעצמם תכנית להשגת המטרה. תהליך כתיבת התכנית הינו חשוב מאוד, ומגדיל את הסיכוי ליישום החומר בחיי היומיום מצד התלמידים.

רפלקציה וסיכום:

בשלב זה ניתן לדון עם התלמידים על תהליך הלמידה שהתקיים בכיתה. במשחק התקציב הושם דגש רב יותר על ניהול מעקב. בפעילות עם האפליקציה התלמידים קיבלו כלים לניתוח היעילות של התכנית התקציבית שלהם, וכאשר ניגשו לכתוב תכנית אישית יכלו ליישם את מסקנותיהם עליה. להלן מספר שאלות שיכולות לסייע בדיון סיכום:

1. האם בעקבות שתי הפעילויות יש משהו שהייתם משנים בחייכם?
2. האם בעקבות הדיון בכיתה עלה לכם רעיון ליעד פיננסי אישי?
3. למי היה קשה לחשוב על יעד פיננסי? האם במהלך השיעור עלו לו רעיונות?
4. מי נתקל לראשונה בכלי של ניהול תקציב? ומי שלא- האם ההתנסות סייעה?
5. במה היו שונות שתי הפעילויות האחת מהשנייה? מה חשוב יותר? האם זה שונה מאדם לאדם?